करात् सम्पूर्णयेन्मृदून् । सर्व्वत्र क्षेमचरणं सुलभं नाम नोमिषु । न ह्यतः सदृशं किञ्चिद्दुरमस्ति युधिष्ठिर !" । "मधुदोहं दुहेद्राष्ट्रं भ्रमरा इव पादपम् । यत्सापेक्षो दुहेद्वैव स्तनांश्च न विकृष्येत् । जलौकावत् पिबेद्राष्ट्रं मृदुनैव नराधिपः । व्याघ्रीव च हरेत् पुत्त्रान् सन्दंशेन च पीडयेत् । यथा यत्यक्रवानाखुः पदं धूनयते मदा । अतीक्ष्णेनाप्यपायेन तथा राष्ट्रं समापिबेत् । अल्पेनाल्पेन देयेन वर्द्धमानं प्रदापयेत् । ततो भूयस्ततो भूयः क्षयवृद्धिं समाचरेत् । दमयन्निव दम्यानि यन्त्रभारं विवर्द्धयेत् । मृदुपूर्व्वं प्रयत्नेन पाषाणमभ्यवहारयेत् । सकृत्पाषाणकीर्णास्ते न भविष्यन्ति दुर्द्दमाः । उचितेनैव भोक्तव्या न भविष्यन्ति यत्नतः । तस्मात् सर्वसमारम्भो दुर्लभः पुरुषं प्रति । यथासुखान् सान्त्वयित्वा भोक्तव्य इतरो जनः । ततस्तान् भेदयित्वा तु परस्परविवक्षितान् । भुञ्जीत सान्त्वयंश्चैव यथासुखमयत्नतः । न चास्थाने न चाकाले करांस्तेभ्यो निपातयेत् । आनुपूर्व्येण सान्त्वेन यथाकालं यथाविधि" ९०अ० । प्रजाभ्यः करादानप्रकारः रक्षा शब्दवक्ष्यमाणप्रकारवत् मनूक्तोऽनुसन्धेयः । अत एव शा०कौ० "यथा हि ग्रामाध्यक्षाः कौटुम्बिकेभ्य करमादाय विषयाध्यक्षाय प्रयच्छन्ति विषयाध्यक्षश्च सर्व्वाध्यक्षाय स च भूपतये" इत्युक्तम् ।

ईहस्ताकारे हस्तनक्षत्रे । हेत्वादौ कर्म्मोपपदे कृ–कर्त्तरि ट । तत्तत्कर्म्मकारके त्रि० यथा कर्म्मकरः श्रेयस्करः यशस्करः स्त्रियां ङीप् कर्म्मकरी दासी यशस्करी विद्येत्यादि । दिवाविभादिपूर्व्वात् अहेत्वादावपि ट । तत्तदुपपदार्थकारके त्रि० तानि च "दिवाविभानिशाप्रभाभास्करान्नानन्तादिवङ्गान्दीक्षिमक्षिपिक्षिविक्षिभक्षिकर्त्तृचित्तनक्षत्रसंख्याजङ्घाबहुहर्द्दतरदृष्टु" पा० दर्शितानि दिवाकरः निशाकरः । अहेत्वादावितोऽन्यत्र अण् । कुम्भकार इत्यादि ।

करक पुं न०किरति विक्षिपति करोति वा जलमत्र कृ–ल–वा कन्नादि० संज्ञायां वुन् । कमण्डलौ "उपवीतमलङ्कारं स्रजं करकमेव च"मनुः २दाड़िमवृक्षे ३पक्षिभेदे पुंस्त्री स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । ४मेघोपले (शिला) पुंस्त्री । करकोद्भवकारणं तज्जलगुणाय भावप्र० दर्शिताः यथा । "दिव्यवायुग्नि योगात् संहताः स्युः पतन्ति याः । पाषाणखण्डयज्ञाभाः कारिक्योऽमृतोपमाः । करकाजं जलं रूक्षं विशदं गुरु सुस्थिरम् । दारुणं शीतलं सान्द्रं पित्तकृत् कफवातकृत्"। (वाटा) ५करङ्कभेदे रत्नमा०स्वार्थे कन् । ६राजकरे७हस्ते च । ८पलाशवृक्षे हारा० । ९कोविदारवृक्षे १०बकुलवृक्षे ११करीरे १२नारिकेलास्थि च (माला) पु० राजनि० ।

करकङ्कणन्याय पु० कङ्कणशब्दस्य करभूषणार्थकत्वेऽपि यथा करशब्दप्रयोगस्तत्काले तत्संलग्नताद्योतनार्थः तद्वदुपदृष्टान्तसूचक न्याये ।

करकच पु० "शनिभार्गवजीवज्ञकुजसोमार्कवासरे । षष्ठ्यादितिथयः सप्त क्रमात् करकचाः स्मृताः" ज्यो० उक्ते योगभेदे । तथा च यथा षष्ठी, शुक्रे सप्तमी, गुरौ अष्टमी, बुधे नवमी, कुजे दशमी, सोमे एकादशी, रवौ द्वादशी तिथिः करकच इत्यर्थः ।

करकच्छपिका स्त्री कच्छपस्तदाकारोऽस्यस्याः ठन् करे हस्ते स्थिता कच्छपिका । अङ्गुलिसन्निवेशभेदरूपायां कूर्म्मसद्रायाम् । "करकच्छपिकां कुर्य्यात् कूर्म्ममन्त्रेण साधकः । तत्र संस्कृतपुष्पेण पूजयेदात्मनो वपुः" कालिकापु० ५६अ० ।

करकण्टक पुं न०करस्य कण्टक इव । नखे त्रिका० ।

करकपालिका स्त्री करकः कमण्डलुरूपा पालिका । कमण्डलुरूपपात्रे । [करकशब्दे भावप्र० वाक्यक्रम् ।

करकाज न० करकात् जायते जन–ड । करकाभवे जले

करकाम्भस् पु० करकाया इव शीतलमम्भोऽस्य । वारिकेले त्रिका० । तज्जलस्यातिशीतत्वात्तथात्वम् । ईत० तदीयजले न० । [कायुर्विरोचनः" भा० आ०३९अ० ।

करकायु पु० धृतराष्ट्रपुत्रभेदे । "उग्रायुधोबलाकी च कर-

करकासार पु० ईत० । शिलावृष्टौ

करकुड्मल न० करः कुड्मलमिव । मुकुलिताङ्गुलौ करे कर मुकुलकवकलयकरकोषादयोऽप्यत्र ।

करग्रह पु० करो गृह्यतेऽत्र ग्रह–आधारे अप् । विवाहे तत्र करग्रहणेनैव हि संस्कारो विधीयते इति तस्य तथात्वम् । ईत० ।२हस्तधारणे ३प्रजाभ्यः करादाने च पाणिग्रहकरग्रहणादयोऽप्युभयत्र ।

करग्रहारम्भ पु० करग्रहस्य प्रजाभ्यः करादानस्यारम्भः । (पुण्या)वार्षिककरग्रहणारम्भे । करग्रहारम्भदिननक्षत्रादिकं प्रसङ्गादुच्यते "तीक्ष्णोग्रक्षीतरभेषु शुक्रे शीर्षोदये भानुदिने शुभाहे । कुर्यादनुक्तानि समीहितानि करग्रहारम्भमपि प्रजाभ्यः" ज्यो० तत्र तीक्ष्णसंज्ञाः ६,९ १८,१९ आर्द्रादयः, उग्रसंज्ञाः पूर्व्वात्रयमघाःषड्रिः